

1.0 UTANGULIZI

Mheshimiwa Spika, Namshukuru Mwenyezi Mungu kwa kunilinda na kunipa afya nje na kuniwezesha kusimama hapa mbele ya Bunge lako Tukufu. Nawashukuru wananchi wangu wa Jimbo la Kaliua kwa kuniamini na kunichagua, kunipa heshima ya kuwa mbunge wao. Nawaahidi kuendelea kuwatumikia kwa uaminifu na uwajibikaji wa hali ya juu.

Aidha, namshukuru Kiongozi wa Kambi Rasmi ya Upinzani Bungeni kuniamini na kunateua kusimamia Wizara hii muhimu sana kwa uchumi wa nchi na maisha ya wananchi wetu walio wengi.

Mheshimiwa Spika, napenda kumshukuru Naibu Msemaji wa Kambi Rasmi ya Upinzani kwa wizara hii, Mhe Dr. Sware Semesi kwa ushirikiano na mchango wake mkubwa katika kufanikia hotuba hii, pia watendaji wote wa Kambi kwa kufanikisha uwasilishaji wa hotuba hii.

Mheshimiwa Spika, tunaendelea kulaani kitendo cha kubakwa kwa Demokrasia kwenye uchaguzi uliofanyika tarehe 25/10/2015 Zanzibar.

Mheshimiwa Spika, Wizara ya kilimo chakula na Ushirika imeunganishwa na iliyokuwa Wizara ya Maendeleo ya Mifugo na Uvuvi na hivyo kuwa Wizara ya mpya ya Kilimo, Mifugo na Uvuvi. Kuunganishwa kwa wizara hizi mbili eti kwa kupunguza wizara, Kambi Rasmi ya Upinzani inasema kuwa hicho ni kiini macho tu, kwani muundo mzima wa utawala wa wizara zote mbili bado uko vile vile na hatujawahi kusikia kuwa kuna watu wamepunguzwa kazi kutokana na kurugenzi au idara zinazofanana kuunganishwa.

Mheshimiwa Spika, Kitendo cha miundo ya utawala ya wizara hizo mbili kuendelea kuwa vile vile maana yake ni kuwa kiutendaji hadi sasa wizara bado ziko mbili na wenye wizara ni makatibu wakuu ambao ni maafisa masululi na sio Mawaziri. Aidha, wizara hiyo bado inaongozwa na *'instruments of Power'* zilizotolewa na kuchapishwa tarehe 17/12/2010

kwenye Gazeti la Serikali Na. 494 kama zilivyotolewa na Rais wa Jamhuri ya Muungano wa awamu ya nne kuhusiana na majukumu ya utendaji kazi kwa Wizara zilizokuwepo wakati wa utawala wake .

2.0 KILIMO

Mheshimiwa Spika, Sera ya kilimo ya mwaka 2013 inaonyesha kwamba idadi ya watu kwa Tanzania inakua kwa kiwango cha asilimia 2.6 kwa mwaka wakati kilimo kinakua kwa kiwango cha asilimia 4.4, kiwango ambacho ni kidogo kuweza kuongeza kipato na kupunguza umasikini. Ili kilimo kiweze kuwa chachu ya kuondoa umasikini inatakiwa kikue kwa kiwango cha asilimia 6 hadi 8 kwa mwaka, jambo ambalo kwa mazingira ya Tanzania itachukua muda mrefu.

Mheshimiwa Spika, Takwimu zinaonesha kuwa Ukuaji wa Sekta ya kilimo kwa mwaka 2015 umepungua ikilinganishwa na mwaka 2014. Mchango wa kilimo katika pato la taifa limekuwa kwa asilimia 3.1 ikilinganishwa na asilimia 3.4 ya mwaka 2014. Katika ukuaji huo mchango wa mazao ulikuwa asilimia 3.0 ikilinganishwa na asilimia 4.0 kwa mwaka 2014. Uzalishaji wa mazao ya nafaka umepungua kutoka tani milioni 9.8 mwaka 2014 hadi tani milioni 8.9 mwaka 2015, ikiwa ni upungufu wa asilimia 9. Aidha uzalishaji wa mahindi umepungua kutoka tani milioni 6.7 mwaka 2014 hadi tani milioni 5.9 mwaka 2015, ambayo ni sawa na upungufu wa asilimia 11.9.

Mheshimiwa Spika, Mazao ya chakula yanachangia asilimia 65 ya mchango wa kilimo kwenye pato la Taifa, wakati mazao ya biashara yanachangia asilimia 10 ya mchango wa kilimo katika pato la Taifa. Aidha, zao la Mahindi ni zao muhimu kwani linachangia asilimia 20 katika mchango wa mazao kwenye GDP (yaani, asilimia 20 ya asilimia 3 ya pato la Taifa). Kama uwekezaji utafanywa katika kilimo cha mahindi basi kuna fursa ya kuzalisha tani 6 hadi 7.5 kwa hekta moja, lakini kwa sasa uzalishaji unakadiriwa kuwa tani 3.9 kwa hekta moja kwa mwaka.

Mheshimiwa Spika, Uzalishaji wa mpunga uliongezeka kutoka tani milioni 1.7 mwaka 2014 hadi tani milioni 1.9 mwaka 2015 sawa na ongezeko la asilimia 20%, Fursa ya uzalishaji mpunga kwa hekta moja ni tani 6 hadi 8 wakati uzalishaji kwa sasa ni tani 2 hadi 3.8.

Mheshimiwa Spika, Taarifa ya tathmini ya mnyororo wa thamani kwa mazao ya mahindi na mpunga kwa wilaya chache za Tanzania inaonesha kwamba wimbi la watu kuhamia mijini kwa kiwango kikubwa inaongeza mahitaji ya soko la mahindi na hitaji la soko hilo litaendelea kuongezeka hadi kufikia kiasi cha Dola za Kimarekani **11.2 billion** kwa 2015 na **Dola 16.7 billion** kwa mwaka 2030. Hii ni fursa kubwa inayoendelea kujitokeza hasa kwa nchi kama Tanzania¹, ambayo imebahatika kuwa **na** eneo la hekta milioni 29.4 linalofaa kwa kilimo cha umwagiliaji lakini hadi sasa bado hatujatumia hata robo yake kwa kilimo hicho.

Mheshimiwa Spika, Kwa ujumla mazao ya chakula na mazao ya biashara yanachangia takriban asilimia 70 ya pato la wananchi waishio vijijini. Hapa ndipo umuhimu wa kuwekeza katika kilimo unapohitajika.

Mheshimiwa Spika, Uwekezaji mkubwa katika kilimo unafanywa na wageni kwa malengo ya kulima mashamba makubwa ya kibiashara ukilinganisha na uwekezaji katika sekta ya wakulima wadogo wadogo ambao ndio wenye uhitaji mkubwa. Ili kuwa na maendeleo endelevu kwa wakulima wetu wadogo wadogo ni lazima serikali iwe na mkakati wa makusudi wa kusaidia jamii zetu za wakulima kuamua aina ya kesho yao wanayoitaka².

Comment [sware1]: sijaelewa hii paragraph...issue ni 1. Ongezeko la watu hivyo ongezeko la mahitaji ukilinganisha uzalishaji? ama, 2. Kupungua kwa wazalishaji vijijini?

¹ Agricultural Council of Tanzania- Value chain analysis of rice and Maize in selected districts in Tanzania, NOVEMBER 2010

² Adriano Campolina- CEO, ActionAid International- ActionAid calls for Tanzanian land grab to be stopped

Mheshimiwa Spika, Utafiti uliofanywa na OXFAM ulibaini kwamba utajiri wa matajiri 62 duniani kwa mwaka 2015 ni sawa na utajiri wa watu bilioni 3.5, idadi ambayo ni karibia nusu ya watu wote Duniani. Hali hii ya kutokuwepo kwa usawa ndio inayoleta ugumu kwa juhudi zinazofanywa za kuondoa umasikini na kuleta maendeleo endelevu hasa kwa mataifa yanayoendelea.

Comment [sware2]: sijaelewa, una maanisha kipato?

Mheshimiwa Spika, kama taifa tusipokuwa makini na kujiandaa kiseru, kisheria na kikanuni, matajiri hao ndio ambao watakuja kupora ardhi ya wananchi wetu.

Mheshimiwa Spika, Taarifa hiyo inaendelea kueleza kwamba zaidi ya mikataba 1,600 ya maeneo makubwa ipo tayari, na mikataba hiyo inahitaji zaidi ya hekari milioni 60. Kuzuka kwa soko hili la ardhi kunaiweka ardhi kuwa mikononi mwa wale wenye uwezo badala ya wale wanaohitaji kutumia ardhi hiyo, ambao ni wakulima wadogo wadogo (**the poor smallhold producers**)³.

Comment [sware3]: Sijaelewa hiki kipengele

Mheshimiwa Spika, Ni ukweli kwamba karibu mataifa yote Duniani yana wananchi wake ambao ni wakulima na wanaishi na kuhudumia familia zao kwa kutegemea kilimo. Na ni kweli pia wananchi au wakulima wao wanategemea kuuza mazao yao katika masoko ambayo wakulima wetu nao wanahitaji kuuza mazao yao huko.

Mheshimiwa Spika, Katika hali ya kawaida tu, ni kwamba binadamu tumeumbwa na umimi (selfishness), vivyo hivyo mataifa yanayotupa misaada haiwezekani wakatusaidia kwa kiwango cha wakulima wetu kuzalisha bidhaa ambazo zitashindana na bidhaa zinazozalishwa na wakulima wa mataifa yao.

³ The African Executive Issue 564- Inequality on Land Control: Tying the Loose Ends!

Kambi Rasmi ya Upinzani Bungeni, inataka kujua kwanini serikali inaruhusu wawekezaji kwenda moja kwa moja kwenye vijiji na kupata ardhi, badala ya kupitia kwenye kituo cha uwekezaji kama sheria ya ardhi inavyoeleza?

2.1 Mpango wa kuendeleza sekta ya kilimo (ASDP)

Mheshimiwa Spika, Serikali ilikuwa na Mpango wa kuendeleza sekta ya Kilimo wa miaka saba (ASDP) ambao uliaza kutumia rasmi mwaka wa fedha 2006/7 na awamu ya kwanza ilimalizika rasmi mwaka 2013/14. Kwa kuwa mpango huu malengo yake yalirandana na malengo ya iliyokuwa Sera ya Kilimo ya mwaka 1997, ya kukifanya kilimo kuwa cha kisasa, cha kibiashara na kuwa endelevu.

Mheshimiwa Spika, Kukibadili kilimo kuwa cha kisasa na cha kibiashara ndio lengo na nyenzo ya kupunguza umasikini hapa Tanzania, lakini hoja kubwa ni kwa namna gani? Kwa kutilia maanani hali halisi ya watanzania ambao wanaishi vijijini na ndio wanazalisha chakula cha kulisha asilimia kubwa ya watanzania. *"What is logical is not always practical"*

Mheshimiwa Spika, Kwa bahati mbaya sana awamu hiyo ya kwanza ilikuwa na changamoto nyingi sana ambazo zilipelekea malengo tarajiwa kutofikiwa.

Kwanza hoja kubwa ilikuwa ni kwamba vipaumbele vya wananchi vilikuwa ni tofauti na vipaumbele vya wahisani jambo lililopelekea kukosekana kwa umiliki wa miradi na hivyo kutokuwa endelevu.

Pili fedha za miradi zilitolewa kwa kuchelewa na pengine kutokutolewa kabisa, hii ni kutokana na fedha za Programu kutolewa kwa kutumia mfumo wa kawaida wa ulipaji wa Serikali.

Tatu mfumo wa usimamizi na ufanyaji wa tathmini ulikuwa dhaifu sana, jambo ambalo lilipelekea kutokuwepo kwa takwimu sahihi za programu hiyo kwa awamu ya Kwanza⁴.

Kambi rasmi ya Upinzani Bungeni, inataka kujua serikali imejiandaa vipi kiutekelezaji kuhakikisha kuwa matatizo yaliyokwamisha utekelezaji wa awamu ya kwanza hayaendelei kukwaza utekelezaji wa awamu ya pili ya mpango wa kuendeleza kilimo nchini?

2.2 Sera ya kilimo ya mwaka 2013

Mheshimiwa Spika, Sera mpya ya Kilimo iliyotolewa mwaka 2013 ambayo kwayo ni zana mojawapo ya kuhakikisha dira ya taifa ya Maendeleo ya mwaka 2025 inafikiwa, imebaini mapungufu kadhaa katika sekta nzima ya kilimo. Yafuatayo ni mapungufu hayo;

- i. Tija ndogo katika uzalishaji
- ii. Uzalishaji wa kutegemea mvua za msimu
- iii. Huduma za usaidizi wa kilimo kutokukidhi mahitaji
- iv. Miundombinu isiyokidhi mahitaji
- v. Viwanda vya kusindika mazao ya kilimo kutokuwepo
- vi. Uzalishaji hafifu mazao kwa ubora na wingi
- vii. Ushiriki mdogo wa sekta binafsi
- viii. Miundo mbinu hafifu ya kuhifadhi mazao, n.k
- ix. Miundombinu na teknolojia hafifu za kilimo (takwimu inaonyesha kwamba kitaifa takribani hekta 1,955,270 ambayo ni asilimia 14.1 ya jumla ya eneo linalostahili kulimwa (hekta 13,915,789), imekuwa ikilimwa kwa kutumia matrekta na power tillers ikilinganishwa na hekta 3,404,494 ya mashamba yaliyopo katika maeneo ya ukame yamekuwa yakilimwa kwa kutumia wanyama kazi, na hekta 8,560,517.5 zimekuwa zikilimwa kwa kutumia jembe la mkono mtiririko

⁴ (ASDP)- Implementation Completion Report (ICR)- July 2014

Mheshimiwa Spika, Changamoto hizo zimetajwa katika sera ya kilimo ya mwaka 2013, hivyo sio suala ya kufanyia utafi tena, bali hoja ni kwa vipi tunakabiliana na changamoto hizo ambazo kwa miaka mingi zimekuwepo?

Kambi Rasmi ya Upinzani Bungeni, inataka kujua bajeti hii ya serikali imeandaa kiasi gani cha fedha kwa ajili ya kukabiliana na changamoto ambazo sera ya kilimo inazionyesha ili hatimaye tuweze kuitekeleza sera hiyo na hatimaye taifa kuwa toshelevu kwa chakula na tuweze kupiga hatua katika kupambana na umaskini hapa nchini?

2.3 Umoja wa Afrika na bajeti ya kilimo

Mheshimiwa Spika, Umoja wa Afrika kupitia NEPAD waliasisi program ya kuendeleza Kilimo mwaka 2003 (CAADP) kwa kikao kilichofanyika Maputo nchini Msumbiji kwa viongozi wa nchi za Afrika kukubaliana kuchukua dhamana ya kutoa utaalamu na msaada wa fedha kwa sekta ya kuendeleza kilimo kwa nchi zao kwa kutenga asilimia 10 ya bajeti ya nchi zao kuelekezwa kwenye sekta ya kilimo na maendeleo vijijini. Hadi sasa lengo hilo la kutenga 10 % ya bajeti halijatekelewa na serikali hii.

Kambi Rasmi ya Upinzani Bungeni, inataka kujua, ni lini serikali itanza kutenga 10 % ya bajeti yake kwa ajili ya sekta ya kilimo kama ambavyo maazimio ya viongozi wa nchi yaliyofikiwa huko Maputo yanavyotaka? Ni lini tutaacha kupuuza kutekeleza mikataba ya kimataifa ambayo viongozi wetu wanasaini na kuliondolea taifa letu aibu mbele ya Mataifa ya nje?

2.4 Ufisadi katika mikataba ya mashamba

Mheshimiwa Spika, Mashamba mengi ambayo yalikuwa yanamilikiwa na Serikali, na ambayo yaliyokuwa yanazalisha vizuri, lakini serikali iliamua kuingia ubia au kuyauza. Mikataba mingi ya ubia iliingiwa bila kuzingatia maslahi ya Taifa na badala yake ilizingatia zaidi maslahi binafsi na ufisadi na mifano iko mingi sana ya ubia wa aina hiyo, KPL, Mgololo, nk.

Mheshimiwa Spika, Mkataba ulioingiwa kati ya Serikali kupitia RUBADA na kampuni ya Kilombero Plantations Limited (KPL) ambapo kabla ya mkataba huo RUBADA ilikuwa na mbia mwingine wa kikorea akiitwa KOTAKO ambaye alikuwa na majengo, mashine za uzalishaji, matrekta, magari na mashamba ya mngeta. Lakini kwa sasa baada ya KOTAKO kuondoka maana yake ni kuwa RUBADA ndiye aliyekuwa mmiliki na kwa sasa RUBADA anamiliki hisa 5 na KPL wanamiliki hisa 95 nao hawakuwekeza zaidi ya kukuta kila kitu site na kuanza kuuza na kukodisha mashine na mashamba kwa wakulima.

Kambi Rasmi ya Upinzani Bungeni, inaona kuwa sasa ni muda muafaka wa kuiangalia na kuipitia upya mikataba yote iliyokuwa imeingiwa na serikali na wawekezaji na kuona kama kweli ina maslahi kwa nchi au iliangalia zaidi maslahi binafsi kutokana na kugubikwa na Ufisadi.

2.5 Mazao ya biashara

Mheshimiwa Spika, uchumi wa taifa hili uliendeshwa kwa mazao ya biashara ambayo ni Pamba, Kahawa, Mkonge, Korosho, Tumbaku, Kakao, Chai n.k. Serikali iliwekeza kwenye mazao haya, kwa kuanzia kilimo mashambani, utunzaji kwenye maghala, usafirishaji na kwenye masoko. Kwa sasa uzalishaji wa mazao haya uko taaban, wakulima wamekata tamaa na mashamba mengi yametelekezwa na mengine kubadili matumizi.

Mheshimiwa Spika, Zao la Tumbaku ni moja wapo ya mazao ambayo yanachangia kwenye pato la Taifa kwa kuliingizia taifa fedha nyingi za kigeni, hata hivyo kwa miaka mingi, Serikali imeshindwa kuondoa changamoto ambazo zimekuwa zikilikabili zao hilo. Kwa zaidi ya miaka thelathini wakulima wa Tumbaku wameendelea kubaki masikini licha ya kulima kila msimu wa mwaka.

Mheshimiwa Spika, Baadhi ya changamoto zinazowakabili wakulima wa tumbaku ni pamoja na;

- i. Hujuma zinazofanywa na makampuni ya tumbaku kununua tumbaku kiasi kidogo chini ya makisio waliokubaliana na wakulima.
- ii. Kununua tumbaku kwa bei ndogo tofauti na ile iliyokubaliwa katika vikao vya wadau, jambo ambalo ni hasara kwa mkulima,
- iii. Kununua tumbaku kwa kutumia dola ilihali wananchi wengi hawana uelewa mpana wa matumizi ya dola,
- iv. Kuchelewa kuanza kwa masoko na hivyo kupelekea tumbaku ya wakulima kupungua ubora wakati wakisubiri wanunuzi,
- v. Uchache na kucheleweshwa kwa pembejeo pale msimu wa kilimo unapoanza,
- vi. Uchache wa wataalam wa kupanga madaraja ya tumbaku kwenye soko (classifiers)
- vii. Bei kubwa ya pembejeo inasababisha wakulima kulimia madeni ya pembejeo kila mwaka n.k.

Mheshimiwa Spika, Mwaka wa fedha 2014/15 wakati waziri aliyekuwa na dhamana ya kilimo alipokuwa akiwasilisha bajeti yake alisema kuwa Serikali ilitafuta wanunuzi wa Tumbaku kutoka Korea na China ili kuongeza ushindani kwa makampuni yanayonunua Tumbaku kutoka kwa wakulima .

Kambi Rasmi ya Upinzani Bungeni, inataka kujua utekelezaji wa mpango huu umefika wapi? Wanunuzi hao wameshafika au bado wako njiani?

Mheshimiwa Spika, Kutokana na ubadhirifu mkubwa uliojitokeza kwenye vyama vya ushirika vya mkoa wa Tabora, kuanzia chama kikuu-WETCO, Serikali iliagiza kufanyika kwa Ukaguzi Maalum (special audit) mkoa wa Tabora na taarifa ikapatikana.

Kambi rasmi ya Upinzani Bungeni, inauliza Je, ni kwanini hadi leo wahusika wa ubadhirifu huo hawakuchukuliwa hatua? Serikali inaliambia nini

Bunge hili? Agizo la waziri kuwa wahusika wafikishwe mbele ya sheria mbona halijatekelezwa mpaka sasa?

2.6 Pembejeo za kilimo na mfumo wa usambazaji

Mheshimiwa Spika, Takwimu zinaonesha kuwa Tanzania inaagiza mbegu kiasi cha tani 120,000 toka nje na mahitaji ya mbegu kwa mwaka ni tani 200,000. Uzalishaji wetu wa mbegu kwa mashamba ya ndani ni tani 21,000 tu. Serikali bado inasema kuwa uhamasishaji unaendelea kwa uzalishaji wa ndani ufikie angalau tani 60,000⁵. Aidha, kwa mujibu wa Andiko la Sera la March, 2015 la **Ndg. Abdallah R. Mkindi** linahusu **"FARMERS' SEED SOVEREIGNTY IS UNDER THREAT"** Inaonesha kuwa kati ya tani 120,000 za mbegu zinazohitajika kila mwaka, mfumo halisi wa Serikali wa mbegu unatoa kati ya tani 10,000 na 15,000 na kati ya tani hizo, tani 4,000 ndizo zinazalishwa ndani na zilizobaki zinaagizwa toka nje ya nchi.

Mheshimiwa Spika, Taarifa ya utekelezaji wa mpango wa bajeti ya wizara inaonesha kuwa mahitaji halisi ya mbegu za nafaka na mboga nchini ni tani 55,860 na upatikanaji wa mbegu hizo kwa sasa ni tani 34,537.28 tu. Uzalishaji ni tani 19,098.47 na uagizaji ni tani 15,438.81.

Mheshimiwa Spika, Kambi Rasmi ya Upinzani Bungeni, inataka kupata taarifa halisi juu ya mahitaji ya mbegu nchini kwani ukisoma taarifa mbalimbali zinatofautiana kwa mfano taarifa ya TOSCI inasema kuwa; *"Mahitaji ya mbegu bora hapa nchini ni tani 120,000 kama kila mkulima atatumia mbegu bora. Hali ya upatikanaji ni wastani wa tani 35,000 kati yake tani 20,000 zinaagizwa kutoka nje na tani 15,000 zinazalishwa nchini"*.

Mheshimiwa Spika, Serikali imekuwa inaibua mifumo ya usambazaji wa pembejeo za kilimo bila ya kufanya utafiti kuona kama kutakuwa na tija kwa

⁵ Mahojiano ya Mtendaji Mkuu wa TOSCI na Jarida la Business Times

walengwa, mfumo wa vocha uliopo kwa kiasi kikubwa unawanufaisha wafanyabiashara na watendaji. Mwaka 2014/15 Serikali ikaja na mfumo mwingine wa kuhamasisha wananchi kuunda vikundi na kuchangishana fedha na kuweka benki na serikali kuwa dhamana ili vikundi viweze kukopesheka. Jambo hilo serikali ilishindwa kulitekeleza na wakulima wengi kukosa mbolea.

Mheshimiwa Spika, Ni ukweli kwamba kama nchi tumeshindwa kuwa na mfumo mzuri wa usambazaji wa pembejeo za kilimo, kwani kila mfumo unaotumika unakuta unawanufaisha baadhi ya watu na walengwa hasa wanashindwa kunufaika na mwisho wa hayo ni kilimo kuachwa njia panda.

Mheshimiwa Spika, Kambi Rasmi ya Upinzani Bungeni inataka kujua tutawezaje kuwa na kilimo cha uhakika kitakachotupeleka kwenye uchumi wa kati bila ya kuwa na pembejeo za uhakika?

2.8 Utekelezaji wa bajeti ya sekta ya kilimo ya mwaka 2015/16 na mpango wa bajeti ya mwaka 2016/17.

Mheshimiwa Spika, Kwa kipindi cha mwaka 2015/16 wizara ya kilimo, chakula na ushirika fungu 43 ilitengewa jumla ya shilingi **213,079,803,000/-** kati ya fedha hizo shilingi **32,713,073,000/-** ilikuwa ni fedha za maendeleo. Hadi kufikia mwezi March, 2016, fedha zilizokuwa zimepokelewa na wizara ni shilingi **5,192,797,589/-** ambazo ni asilimia 15.9 tu ya bajeti ya fedha za maendeleo zilizokuwa zimetengwa.

Kambi Rasmi ya Upinzani inahoji, kwa utoaji huu wa fedha kwa sekta muhimu kama hii inayotegemewa na watanzania zaidi ya asilimia 70, tunaweza kuleta mageuzi ya kilimo?

Kwa upande wa Idara ya Ushirika fungu 24, zilitengwa jumla ya shilingi **6,263,383,000** zikiwa ni fedha za mishahara na matumizi mengineyo tu,

lakini fedha zilizotolewa ni shilingi **2,936,454,722/-**sawa na asilimia 47, maana kwamba ukitoa fedha za mishahara, matumizi mengineyo hayawezi kutosha hata kufanya ukaguzi wa vyama viwili vya ushirika.

Mheshimiwa Spika, vyama vya ushirika hapa nchini viko katika hali mbaya kiuchumi kwa sababu ya kukosa usimamizi makini, ubadhirifu wa watendaji na kutokukaguliwa kwa wakati. Kwa kuwa maafisa ushirika wenye jukumu la kufanya ukaguzi kisheria kwenye vyama vya ushirika wameshindwa kutimiza wajibu huo na baadhi yao wanashikiana na viongozi wa ushirika kuhujumu vyama hivyo.

Mheshimiwa Spika, Kambi Rasmi ya Upinzani inaitaka Serikali kuweka utaratibu maalum wa kukagua vyama vya ushirika kwa kuhakikisha kuwa Ofisi ya Mkaguzi na Mhibiti Mkuu wa Hesabu za Serikali anafanya ukaguzi kwenye ushirika kwani shirika la COASCO lenye jukumu hilo kisheria limeshindwa kufanya kazi hiyo.

Mheshimiwa Spika, *Ni dhahiri kuwa huwezi kuwa na kilimo imara chenye tija bila ya kuwa na ushirika wenye nguvu.*

Mheshimiwa Spika, Kwa mwaka wa fedha 2016/17 wizara ya kilimo fungu 43 inaomba kuidhinishiwa jumla la shilingi 272,757,555,000/- kati ya hizo fedha za matumizi ya kawaida ni shilingi 109,022,462,000/- na matumizi ya miradi ya maendeleo ni shilingi 163,735,093,000/-. Fedha hizi zina tofauti ya ongezeko la shilingi 59,677,752,000/- kwa kulinganisha na bajeti ya mwaka jana. Aidha, ushirika fungu 24 imeomba kuidhinishiwa jumla ya shilingi 6,034,350,116/- fedha hizo ni pungufu ya shilingi 229,032,884/- kwa kulinganisha na maombi ya mwaka uliopita japo hazikutolewa. Je? hizi zitatolewa au zitaishia hukuhuku kwenye makaratasi?

3.0 SEKTA YA MIFUGO

Mheshimiwa Spika, pamoja na nchi yetu kuwa nchi ya tatu kwa wingi wa mifugo katika bara la Afrika, bado hatujaweza kutumia sekta ya mifugo vizuri ili ichangie vizuri kwenye pato la taifa. Mifugo ya Tanzania imekosa thamani kwenye soko kwa sababu Serikali haijaona umuhimu na kuwekeza vya kutosha katika sekta hii.

Mheshimiwa Spika, pamoja na kuwepo kwa sera, sheria na kanuni juu ya kutengwa kwa maeneo maalum ya malisho ya mifugo na kilimo, lakini hadi sasa hakuna maeneo yaliyotengwa rasmi kwaajili ya wafugaji. Wafugaji na mifugo wamekuwa wanahama kutoka eneo moja kwenda jingine kufuata malisho na maji na hivyo kuonekana kama wazurulaji na wakati huohuo kuharibu mazingira.

Mheshimiwa Spika, Kwa kadri hali inavyokwenda kuna uwezekano mkubwa kwa ufugaji wa kiasili kutoweka kabisa. Sasa hivi soko la dunia linarudi kwenye vitu vya kiasili ambavyo ndivyo vyenye kupata bei ya juu, hali hii kwa kiasi kikubwa inatokana na ukweli kwamba shughuli za uzalishaji kiuchumi kama vile uchimbaji wa madini na kilimo cha kibiashara kuchukua maeneo makubwa ambayo awali yalikuwa ni maeneo yaliyotumika kama malisho ya mifugo.

Mheshimiwa Spika, kutokana na kuendelea kukosekana kwa ardhi ya kutosha kwa ajili ya ufugaji wa kutumia njia na mbinu za kale katika ufugaji huo, aina hii ya wafugaji wamejikuta wakiwa katika changamoto kubwa ya kuweza kukabiliana na hali halisi ya ulimwengu wa kisasa na hivyo kumeendelea kuwepo kwa mapambano baina ya wakulima, wawekezaji na wafugaji maeneo mbalimbali ya nchi yetu.

3.1 Utafiti

Mheshimiwa Spika, hatuwezi kuwa na mafanikio katika sekta ya kilimo, mifugo na uvuvi bila kuwekeza kwenye utafiti. Serikali kwa miaka yote imeshindwa kuona umuhimu wa utafiti na hivyo kupelekea sekta hizo kutokuwa na tija kwa wananchi.

Mheshimiwa Spika, vyyo vyote vya utafiti hapa nchini viko katika hali mbaya sana, pamoja na kuwa tunao wataalam wenye uwezo mkubwa katika fani za utafiti lakini hakuna vifaa na vitendea kazi vingine ili wafanyekazi kwa ufanisi.

Mheshimiwa Spika, tumeshindwa kuwekeza kwenye utafiti na kupelekea magonjwa sugu ya mazao kama vile magonjwa ya migomba, mihogo, minazi, michungwa, miembe kuendelea kuwatesa wakulima kwa miaka mingi bila kupatiwa ufumbuzi. Mazao yetu mengi yamekosa masoko ya uhakika nje ya nchi kwa sababu ya kushambuliwa magonjwa na kukosa ubora na hivyo kilimo kuendelea kutokuwa na tija kwa mkulima.

Mheshimiwa Spika, Kambi Rasmi ya Upinzani inaona kuwa kitendo cha Serikali kushindwa kutimiza ahadi yake ya kutoa asilimia 1 ya pato ghafi la taifa kwenda COSTECH kwa ajili ya tafiti inaonesha ni kwa jinsi gani Serikali ya CCM isivyo thamini utafiti katika maendeleo ya sekta zetu za uzalishaji, ***(no research no right to speak- msemo huo sio wa Kambi Rasmi ila ni wa watu wanaothamini utafiti).***

Mheshimiwa Spika, kwa mwaka 2015/16 tafiti za sekta za mifugo na uvuvi zilikuwa zimetengewa jumla ya shilingi **1,179,590,000/-** lakini hadi March 2016 COSTECH ilikuwa imetoa jumla ya shilingi **113,501,400/-** kwa ajili ya utafiti wa gugu vamizi la malisho ya ng'ombe. Aidha, kutokana na mwelekeo wa utafiti ulivyo ni kwamba Serikali haina kipaumbele kwa watafiti wetu wafanye tafiti kuhusu nini au mpango wa Taifa kipaumbele ni kwenye nini,

bali utafiti unafanywa kwa matakwa binafsi ya mtafiti na mdhamini wa tafiti hizo.

3.2 Mikakati ya kudhoofisha wafugaji wa asili nchini

Mheshimiwa Spika, Kuna mipango na mikakati mbalimbali ambayo inaonyesha kuwa ina lengo la kumaliza wafugaji wa ng'ombe wetu wa asili kama hatua madhubuti hazitachukuliwa kama ifuatavyo;

- i. Serikali kuruhusu uzalishaji kwa kiwanda cha maziwa ambacho hakinunui maziwa toka kwa wafugaji wetu na badala yake wananunua maziwa ya unga (concentrate) toka nje na wanachofanya ni uchanganyaji na kufunga kwenye mabox ya size tofauti na kusambaza hadi kwa wafugaji maziwa ambayo sio halisi.
- ii. Taasisi za serikali kununua na kutumia maziwa ya viwandani ambayo yanatokana na Concentrate badala ya kununua na kutumia maziwa halisi ili kuongeza kasi uzalishaji wa maziwa nchini
- iii. Upanuzi wa mapori ya akiba nalo limekuwa ni suala ambalo ni mkakati wa kimakusudi wa kuhakikisha wafugaji wa asili wanakosa malisho ya mifugo yao. Na hili linatumika kimkakati kuwafilisi wafugaji kwa kukamata mifugo yao kwa kisingizio cha kulishia mifugo kwenye maeneo ya akiba na kudai fedha kutoka kwa wafugaji na hata wakati mwingine mifugo hii huuwawa kwa kupigwa risasi na walinzi wa mapori hayo.
- iv. Kuruhusu uingizwaji wa Nyama kutoka nje ya nchi na kuuzwa kwenye maduka makubwa nchini ile hali nchi hii ina mifugo wa kutosha kuweza kulisha taifa nyama kama mipango itawekwa na kusimamiwa vizuri
- v. Wafugaji wa asili kushindwa kukopesheka kwenye taasisi za fedha ili waweze kuboresha ufugaji wao, nah ii inatokana na ukweli kuwa hawana dhamana ambazo hazihamishiki- hawa ni watu ambao wanamiliki mifugo ambayo kimsingi haina hati miliki.

vi. Wafugaji kukosa maeneo mahususi kwa ajili ya malisho ya mifugo yao na badala yake wamekuwa ni watu wa kuhamahama au wa kuwa kwenye mapambano na wakulima kila siku.

vii. Kukosekana kwa viwanda vya kusindika bidhaa zitokanazo na mifugo maeneo yenye mifugo mingi ya asili.

Mheshimiwa Spika, Wafugaji wengi wamefilisiwa mifugo yao na kubaki masikini na wengine kupoteza maisha na familia zao zinaendelea kuteseka. Operation Tokomeza imeleta madhara makubwa sana kwa wafugaji, pamoja na Rais wa awamu ya nne kuunda Tume ya kimahakama kuchunguza madhara hayo mpaka leo Serikali imekaa kimya huku waathirika wakihangaika kufuatilia haki zao bila mafanikio. Kambi Rasmi ya Upinzani inauliza ni lini Serikali itamthamini mfugaji kama mdau muhimu kwenye uchumi wa Taifa letu? Na ni lini taarifa ya Tume iliyoundwa na Rais Mstaafu itawekwa wazi na waathirika kupatiwa haki zao?

Mheshimiwa Spika, Kambi Rasmi ya Upinzani Bungeni inataka kujua ni hatua gani mahususi ambazo serikali inalenga kuchukua ili kuwanusuru wafugaji wetu wa asili?

Aidha ni lini itaondoa kero mahususi ambazo tumezitaja hapo juu ili kuwawezesha wafugaji wetu wa asili kuweza kuishi kwa amani katika nchi yao (yatengenezwa mazingira wezeshi kwa wafugaji wa asili).

3.3 Masoko sekta ya mifugo

Mheshimiwa Spika, Masoko kwenye sekta ya mifugo ni jambo kubwa sana ambalo linaifanya tasnia hii kukua au kuduma, kwa upande wa wafugaji wa ng'ombe, mbuzi na Kondoo wafugaji wamekuwa wakitegemea soko la minada tu. Minada imekuwa ikipunguza bidhaa zingine zitokanazo na mifugo kama vile ngozi, pembe na kwato kwani wanunuzi wengine wanatoka nchi za jirani. Hivyo malighafi hizo zimekuwa zinahamishwa na kupelekwa nchi za jirani.

Mheshimiwa Spika, Kwa mujibu wa Hotuba ya bajeti ofisi ya Waziri Mkuu kwenye sekta ya mifugo inaonyesha kuwa Serikali kwa mwaka 2015/16 hadi kufikia March 2016, Ng'ombe milioni 1.5, mbuzi milioni 1.2 na kondoo 253,243 waliuzwa nje ya nchi. Lakini mazao kama ngozi, kwato, pembe na damu nazo zilienda bure na kulikosesha taifa kipato au fursa ya ajira kwa vijana wetu. Kambi Rasmi ya Upinzani Bungeni inaona kuwa haya ni matokeo ya Serikali kushindwa kuendeleza na kujenga viwanda vya kusindika bidhaa zitokanazo na mifugo Nchini huku ikielewa ni kiasi gani inapoteza kwa kuuza mifugo wazima ndani nan je ya nchi.

Mheshimiwa Spika, taarifa ya Wizara inaonesha kuwa nchi iliagiza jumla ya tani 1,093.39 za nyama zenye thamani ya USD 3,354,801.78 ikiwa tani 597.27 ni nyama ya ng'ombe na tani 33.67 zikiwa ni nyama ya mbuzi na kondoo. Kambi Rasmi ya Upinzani inauliza, kama Serikali inahamasisha wafugaji kupunguza mifugo yao wakati huohuo inaagiza nyama toka nje kwa kutumia fedha za kigeni, hapa nini kinafanyika kama sio kuuza ufugaji hapa nchini?, kama soko la ndani bado lipo ni kwanini Serikali hainunui nyama toka kwa wafugaji wetu?

Mheshimiwa Spika, Mkoa wa Simiyu kwa mfano, kuna tatizo au kero kubwa kwa wafugaji pale wanapokwenda mnadani inawalazimu kulipa ushuru na inapotokea kuwa mifugo yao imekosa soko mnadani, lakini unapotoka na mifugo inawalazimu kulipa tena ushuru kwa mifugo hiyohiyo na hivyo kuwa wanalipa ushuru mara mbili na kuwatia wafugaji hawa hasara kubwa na ndio maana wanaendelea kuishi katika umaskini. Hui ni mfano mmoja tu, lakini kilio kiko sehemu nyingi za nchi hii.

Mheshimiwa Spika, Pia kwa upande wa soko la Kuku na mayai, wafugaji wamekuwa wakipata shida ya soko la kuku na mayai kutokana na ukweli kwamba Serikali imekuwa ikitoa vibali vya kuingiza kuku wa nyama na mayai kutoka nje ya nchi. Utaratibu huo wa kutoa vibali vya kuingiza nyama ya

kuku na mayai ni kuu kabisa ujasiriamali mdogo uliopo. Kambi Rasmi ya Upinzani inaitaka Serikali kuangalia ni kwa jinsi gani soko la Kuku wa nyama na mayai linaweza kutengenezewa mazingira wezeshi ili wafugaji nao washiriki katika ujenzi wa Taifa lao.

3.4 Majosho

Mheshimiwa Spika, Kutokuwepo kwa majosho ya kutosha na kukosekana kwa madawa ya kuogesha mifugo, kumepelekea milipuko ya magonjwa ya mifugo na kuteketeza mifugo mingi na hivyo wafugaji kutokuona faida ya kufuga.

Mheshimiwa Spika, Majosho yaliyokuwa tegemeo kwa wafugaji wa mkoa wa Simiyu takriban yote yamefungwa kutokana na ubadhirifu wa watendaji waliokuwa wanasimamia mradi huo. Aidha, kauli ya Serikali kuwa wafugaji wapunguze mifugo imeleta chuki baina ya wakulima na wafugaji kwani na wafugaji wanasema kwanini na wakulima wasiambiwe wasilime mashamba makubwa na au wakawekewa ukomo katika uzalishaji wa mazao yao?

Mheshimiwa Spika, Kambi Rasmi ya Upinzani inaona kuwa badala ya kuagiza wafugaji wapunguze mifugo wakati hakuna mifumo iliyowekwa ili wafugaji waipunguze mifugo yao kwa faida, wawezeshwe kwa kufundishwa umuhimu wa wao kumiliki viwanda vya kusindika bidhaa za Mifugo na kwa njia hiyo watapunguza mifugo yao na kuendesha viwanda ambavyo wao ni sehemu ya umiliki wake.

3.5 Uchafu katika machinjio nchini

Mheshimiwa Spika, hali ya machinjio ya mifugo nchini na afya ya walaji wa nyama ipo hatarini. Hii inatokana na taarifa ya Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu

wa fedha za Serikali ya Machi 2016 inayohusu ukaguzi wa ufanisi uliofanyika katika baadhi ya machinjio.

Mheshimiwa Spika, taarifa ya Mkaguzi Mkuu wa fedha za serikali inaonesha kuwa 75% ya machinjio nchini hayana huduma na vifaa ambavyo vinazingatia usafi na ubora wa nyama kwa ajili ya walaji. Aidha maeneo mengi ya machinjio hayakuwa yenye usafi na hata vifaa vya kusafirisha nyama vilikuwa havijathibitishwa na mamlaka husika.

Mheshimiwa Spika, hii si hali nzuri hata kidogo kwa kuwa magonjwa ya kuambukiza nchini hayataisha kutokana na uchafu uliopo katika machinjio ambayo yanalisha maelfu ya walaji nyama katika maeneo mbalimbali nchini. Hali ni mbaya zaidi kwenye Mabucha /Maduka ya nyama kwani hakuna usimamizi na vifaa wanavyotumia vimekuwa vichafu kupindukia na ndio maana ukipita karibu na bucha utasikia harufu kali ya uozo! Jambo hili ni hatari sana kwa afya za wananchi wetu nchini.

Mheshimiwa Spika, Kambi Rasmi ya Upinzani inaitaka serikali kuja na mkakati wa dharura kwa mwaka wa fedha 2016/17 kuhakikisha kuwa kunakuwa na usafi pamoja na vifaa bora vya kusafirisha nyama katika machinjio nchini.

Mheshimiwa Spika, katika hatua nyingine Mdhibiti na Mkaguzi Mkuu wa fedha za Serikali amebainisha kuwa hakuna uratibu wa kiserikali wa kusimamia machinjio nchini kwa kuwa Wizara ya Kilimo, Mifugo na Uvuvi, Ofisi ya Rais TAMISEMI na Wizara ya Afya, Maendeleo ya Jamii, Jinsia, Wazee na Watoto hazina taarifa na usimamizi thabiti wa pamoja wa machinjio ya nyama.

Mheshimiwa Spika, kama hiyo haitoshi imedhihirika kuwa hakuna sera ambayo inasimamia usalama wa chakula na pia waganga wa mifugo ambao

wanafanya ukaguzi wa mifugo na nyama hawatumii weledi na maabara kufanya kazi hiyo.

Mheshimiwa Spika, Kambi ya Upinzani inaitaka serikali kuwa na sera ya usalama wa chakula pamoja na kulihakikishia Bunge lako tukufu kuwa wataleta mpango shirikishi na unaoratibiwa na serikali wa namna ya kuhakikisha kuwa tunakuwa na machinjio bora na safi ambayo yanazingatia taratibu zote ili kuhakikisha kuwa walaji wanapata huduma iliyo bora. Aidha tunaitaka serikali kuhakikisha kuwa mpango husika unakuja na bajeti inayotekelezeka kwa ajili hiyo.

3.6 Migogoro kati ya wafugaji, wakulima na wawekezaji.

Mheshimiwa Spika, Migogoro baina ya wakulima na wafugaji itaendelea kudumu kwa muda mrefu zaidi endapo haitapatiwa ufumbuzi, ikiwemo jitihada za viongozi kutenga maeneo mahususi kwa ajili ya shughuli za kilimo na ufugaji. Hali ya sasa ya migogoro hiyo ni mbaya zaidi na inatishia kutoweka kwa amani, umoja na utangamano wa wananchi katika maeneo yenye migogoro na taifa kwa ujumla.

Mheshimiwa Spika, Hivi sasa katika maeneo yenye migogoro, uhasama baina ya wakulima, wafugaji, wawekezaji na watumiaji wengine wa ardhi umefikia kiwango cha juu; ambapo imekuwa vigumu kwa jamii hizo kukaa pamoja katika mikutano, kushirikiana katika shughuli za ujenzi wa taifa au za kijamii, kutumika kwa lugha za kibaguzi na ukabila na hivyo kusababisha mapigano ya mara kwa mara na hata mauaji miongoni mwao kama ilivyo sasa katika mikoa ya Morogoro, Manyara, Arusha Shinyanga, Simiyu, Dodoma na maneo mengi nchini.

Mheshimiwa Spika, Matatizo ya migogoro ya ardhi baina ya wakulima/wafugaji na wawekezaji hayawezi kupatiwa ufumbuzi kwani inaonekana watendaji waandamizi wa Serikali ni sehemu ya matatizo hayo.

Kutokana na migogoro hiyo na kuhatarisha maisha ya wananchi Bunge la 10 liliunda Kamati Teule ya Bunge na kuzunguka nchi nzima-Taarifa ilipowasilishwa Bungeni, bunge lilitoa maazimio 9 kwa serikali na kutaka yatekelezwe ndani ya miezi 6 kuanzia April 2015.

Kambi Rasmi ya Upinzani Bungeni, inataka kujua ni maazimio mangapi ya Bunge lako yametekelezwa mpaka leo?

4.0 SEKTA YA UVUVI

Mheshimiwa Spika, Uvuvi katika bahari ni chanzo cha uhakika cha mapato, Kambi Rasmi ya Upinzani kwa takribani kwa kipindi cha miaka kumi sasa tumekuwa tukiishauri Serikali jinsi ya kuvuna rasilimali hizo. Uvuvi katika bahari kuu unaweza kuongeza pato la nchi kwa bidhaa hizo kuuzwa soko la nje hadi kufikia kiasi cha USD milioni 215 kwa mwaka, aidha sekta inaajiri zaidi wa watu milioni 2.

Mheshimiwa Spika, wavuvi wadogo wadogo wamekuwa wakikamatwa na kuchomewa nyavu zao kwa madai kwamba nyavu hizo sio rafiki kwa kuvulia samaki. Jambo hili limekuwa likifanyika bila ya kuwatafutia nyavu mbadala na hivyo badala ya serikali kuwaondolea umasikini imekuwa ni wakala wa kuzidishia umasikini.

Mheshimiwa Spika, Kambi Rasmi ya Upinzani inaitaka Serikali kuwawezesha wavuvi wadogo kwa kutoa mafunzo na kuwapatia zana za kisasa za uvuvi ili wavue kisasa na kuondokana kutumia baruti, madawa na nyavu zisizostahili vinavyoharibu mazalia ya samaki.

Mheshimiwa Spika, Kambi Rasmi ya Upinzani Bungeni ilikwisha sema umuhimu au ulazima wa kuanzisha Bandari ya Uvuvi kwenye mwambao wa Bahari ya Hindi kwani Bandari hiyo ingekuwa chachu katika kudhibiti uvuvi haramu, kukuza soko nje na ndani ya nchi, kuongeza mapato ya wavuvi na

serikali; kuongeza uzalishaji mpaka kufikia tani 450,000 kwa mwaka sambamba na hilo ni kuwa bei ya samaki kwa soko la ndani nayo ingeshuka hivyo kuongeza lishe bora kwa wataanzania.

Mheshimiwa Spika, Kambi Rasmi ya Upinzani inatambua kilichoanza kufanyika kuhusu upembuzi yakinifu wa Bandari ya Uvuvi wa shilingi 524,000/- tu, na kwa kipindi ambacho tumekuwa tukiishauri Serikali ni dhahiri hatua ya ujenzi ndiyo ingekuwa inatekelezwa kutokana na umuhimu wa sekta katika kuongeza pato la Taifa.

Mheshimiwa Spika, Kwa sasa mchango wa sekta ya uvuvi kwenye pato la taifa ni asilimia 0.9 na mwaka 2014 ilikuwa ni asilimia 2.3 lakini ukweli ni kuwa Sekta inauwezo wa kuchangia hadi kufikia kiasi cha 5% ya GDP kwa mwaka (shilingi bilioni 12) kama uwekezaji utafanyika na elimu ya kutosha itatolewa kwa wadau wa sekta hii.

Kambi Rasmi ya Upinzani Bungeni , inataka kujua ni lini serikali itaamua kuufanyia kazi ushauri wetu wa muda mrefu na kuja na mpango kabambe wa kuhakikisha kuwa uvuvi kwenye bahari kuu pamoja na Maziwa yetu unakuwa sehemu ya chanzo muhimu cha mapato ya taifa na mauzo nje ya nchi .

4.1 Ufugaji wa samaki- (Aquaculture)

Mheshimiwa Spika, Kambi Rasmi ya Upinzani katika hotuba zake za nyuma tuliongelea kwa kina matatizo ya kutokuwepo kwa utafiti juu ya kuwa na samaki wazazi na vifaranga wa samaki ambao wanasambazwa kwa wafugaji wa samaki nchini. Kitendo cha kutokuwezesha taasisi ya utafiti wa samaki (TAFIRI) ili iweze kufanya utafiti wa mbegu bora za samaki ambazo zitahimili mazingira ya nchi yetu badala ya kuchukua samaki toka ziwa victoria na kuwafanya kuwa ndio samaki wazazi na kuanza kusambaza vifaranga kwa wafugaji ni kuwatia hasara wafugaji.

Mheshimiwa Spika, Vituo karibia vyote vinavyotumika na vinavyofunguliwa na wizara kwa ajili ya kusambaza vifaranga vya samaki, ukweli ni kwamba hakuna mbegu ambayo imefanyiwa utafiti na kukubalika kuwa mbegu hiyo inauwezo wa kukua kwa muda ambao utakubalika kama mazingira yote ya ulishaji yatazingatiwa kama ilivyo kwa vifaranga wa kuku wa nyama au kuku wa mayai.

Mheshimiwa Spika, Kukosekana huko sio kama hatuna wataalam wa kufanya utafiti huo wa "cross breeding" bali ni kwamba serikali haiwawezeshi wataalam wetu na badala yake wataalam wanatumia kwenda nchi za wenzetu kuchukua samaki ambao wamefanyiwa utafiti kwa mazingira ya nchi zao kama vile Thailand au Malaysia, na wakiletwa huku wanashindwa kuhimili mazingira ya nchi yetu kutokana na sababu za Kijiografia.

4.2 Mpango wa bajeti kwa mwaka 2016/17

Mheshimiwa Spika, Kwa kipindi cha mwaka wa fedha unaomalizika, Bunge liliidhinisha jumla ya shilingi **60,373,984,500/-** kwa wizara ya mifugo na uvuvi (sasa ni Idara) zikiwa ni fedha za matumizi ya kawaida na maendeleo. Kati ya hizo shilingi **19,398,607,500/-** zilikuwa ni kwa ajili ya miradi ya maendeleo.

Mheshimiwa Spika, Taarifa ya Wizara inaonesha kuwa hadi kufikia 31March, 2016 wizara ilikuwa haijapokea hata shilingi 1 kati ya shilingi **bilioni 19.4** kwa ajili ya kutekeleza miradi ya maendeleo. Kwa mwaka huu wa fedha 2016/17 Wizara inaomba kuidhinishiwa jumla ya shilingi **10,639,060,000/-** ikiwa shilingi **bilioni 8** ni fedha za ndani na shilingi **bilioni 2.64** ni fedha za nje.

Mheshimiwa Spika, Maombi ya fedha kwa wizara kwa mwaka huu ni jumla ya shilingi **67,309,698,536/-** ambayo ni ongezeko la shilingi **6,935,714,036/-** kwa kulinganisha na maombi ya mwaka wa fedha

unaoisha, lakini bado bajeti ya mwaka huu kwa upande wa fedha za maendeleo imepungua kwa asilimia 45 kulinganisha na ile iliyokuwa imeomba mwaka jana japokuwa hata shilingi haikutolewa.

Mheshimiwa Spika, Hii mipango ambayo ipo kwenye taarifa ya wizara na ile iliyotolewa katika hotuba ya Waziri Mkuu ni ngojera tu za kuwafaraji wadau lakini ukweli ni kuwa sekta ya mifugo na uvuvi na maendeleo yake yako mahututi. Kambi Rasmi ya Upinzani inaona kwamba kukua kwa sekta hizi itakuwa ni ndoto kwani hali halisi ni kwamba hakuna fedha za kuiendeleza na malengo yaliyowekwa kwenye mpango wa maendeleo awamu ya kwanza hayakutekelezwa.

Mheshimiwa Spika, Kambi Rasmi ya Upinzani inawakumbusha kwamba Serikali inatakiwa kulipa takribani **shilingi bilioni 2** kama amri ya mahakama kwa ile meli ya uvuvi maarufu *kama 'Kesi ya Samaki wa Magufuli'* iliyokuwa *ikiwakabili wavuvi raia wa China wamiliki wa meli ya uvuvi ya Tawariq 1.* Kutokana na kufanyika kwa maamuzi ambayo hayakuzingatia sheria ndio tunajikuta tunatakiwa kuwalipa fidia wavuvi haramu badala yawao kutulipa fidia sisi ambao rasilimali zetu zilikuwa zinaibwa.

HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, baada ya kusema hayo kwa niaba ya Kambi Rasmi ya Upinzani Bungeni naomba kuwasilisha.

Magdalena Sakaya (MB)
Msemaji Mkuu wa Kambi Rasmi ya Upinzani Bungeni,
Wizara ya Kilimo, Mifugo na Uvuvi.
03 Mei, 2016